

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

Informe de la sessió de debat
del 18 de juny de 2019 a Girona

Dia: 18 de juny de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Plaça Pompeu Fabra, 1 - 17002 Girona

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressuposts...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(15')
2. Debat en grups (2 grups) (2h)
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (15')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió el Director dels Serveis Territorials de Girona Martí Fonalleras, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament la representant de la Direcció de Participació Ciutadana, Xavier Pujol, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en tres grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats per la moderadora es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la

cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 36 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
AFA Bordils (Girona)
Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT) (3)
Ajuntament Salt
AMPA Àngels Alemany i Boris (Lloret) (2)
AMPA CEIP Josep Madrenys
AMPA Col·legi P. Gaziel
AMPA El Frigolet (2)
AMPA Escola Annexa-Girona (2)
AMPA Escola El Rodonell de Corçà
AMPA L'Aulet de Celrà
AMPA Pericot
AMPA Riudellots de la Selva (2)
Associació de Celíacs de Catalunya
BOiSA
Consell Comarcal de l'Alt Empordà (2)
Consell Comarcal de la Garrotxa (2)
Consell Comarcal de la Selva
Consell Comarcal del Baix Empordà
Consell Comarcal del Pla de l'Estany
Coordinadora AMPA Gironés (2)
DEL DIT AL FET
FaPaC (2)
MRP de Girona-Educació 360
Plataforma Salt Educa
TECA & XERINOLA
USTEC

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge. - Els principals aprenentatges destacats a treballar a l'espai de migdia: <ul style="list-style-type: none"> · Hàbits d'autonomia: relacionats amb l'alimentació i la higiene (rentar-se les mans abans de l'àpat i rentar-se les dents després). · Hàbits d'alimentació saludable. · Aprenentatge de valors. · Capacitat d'autonomia en la presa de decisions i d'autogestió en el temps de lleure.
Espai de migdia com a espai de lleure i descans	<ul style="list-style-type: none"> - Assenyalen que l'espai de lleure ha d'estar en consonància amb el projecte educatiu de l'escola i les seves particularitats, però aporten diferents matisos o visions: <ul style="list-style-type: none"> · Totes les activitats que es facin, sigui joc lliure o dirigit, han de tenir una intencionalitat educativa. · En relació al tipus d'activitats, alguns aposten més pel joc lliure, mentre que altres consideren que s'ha d'oferir tot el ventall de possibilitats: espais per dormir o de relaxació, activitats dirigides i joc lliure. - Alguns consideren que la planificació del model del temps del migdia s'ha de dissenyar conjuntament amb el replantejament de l'horari escolar. En el cas que es fes jornada intensiva alguns participants apunten que s'haurien de preveure activitats extraescolars.
Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió	<ul style="list-style-type: none"> - Consideren que s'han de posar els recursos perquè l'alumnat amb necessitats educatives especials pugui gaudir de l'espai de migdia.

Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu	<ul style="list-style-type: none">- Destaquen que és necessària la integració entre el projecte educatiu de centre i l'espai de migdia. Per millorar l'actual situació proposen:<ul style="list-style-type: none">· Integrar el projecte de migdia dins del projecte educatiu, que hi hagi continuïtat entre els objectius o continguts curriculars, la perspectiva pedagògica i els valors de l'escola.· Disposar dels recursos de vetlladors de l'horari lectiu.· Fomentar el rol del psicopedagog/ psicopedagoga en la definició de l'espai de migdia i el suport d'aquesta figura al personal educador d'aquest espai.· Crear d'una comissió permanent de menjador participada de tots els agents, destacant la implicació de la direcció. - La coordinació entre el personal educador de l'espai de migdia i entre aquests i el personal del centre es considera bàsica per aconseguir que l'espai de migdia sigui un espai educatiu coherent.
---	---

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Menú i procedència dels aliments	<ul style="list-style-type: none"> - En relació al tipus o procedència dels aliments coincideixen que cal apostar per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments de qualitat i saludables seguint les recomanacions de les guies de l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT). · Aliments de proximitat. · Aliments de temporada, producte fresc. - Respecte als productes ecològics hi ha diverses opinions. En general prioritzen la proximitat a què sigui ecològic. - En relació a la línia freda o calenta, alguns opinen que caldria eliminar-la, mentre que altres reconeixen que en alguns casos és l'única opció però caldria assegurar que fos l'últim recurs.
Resposta a les necessitats específiques	<ul style="list-style-type: none"> - En al·lèrgies o intoleràncies alimentàries o intolerància al gluten s'està d'acord amb que l'escola se'n faci càrrec, alguns matisen que en aquests casos s'hauria de disposar del certificat mèdic, deixant oberta la possibilitat que en alguns casos especials la família aportí el menjar. En aquest sentit es va citar la Llei 17/2011 de seguretat alimentària i nutrició. - En el cas de menús específics per motius de salut assenyalen que cal disposar d'un pla de control d'al·lèrgens i seguir protocols per evitar la contaminació creuada i un protocol de resposta. - Consideren que s'ha de treballar perquè, tot i ser productes diferents (sense gluten i amb gluten) hi hagi la màxima equivalència entre el menú basal i els específics. Emfasitzen que cal que els menús específics siguin també dietèticament equilibrats. - També estan d'acord en donar resposta a necessitats específiques, per motius religiosos o ètics. En el cas de motius ètics alguns opinen que hauria de dependre que el consell escolar estigui d'acord.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - En alguns casos es parla de possibles criteris de qualitat, entre els quals destaquen: <ul style="list-style-type: none"> · Menjar de qualitat i menús que segueixin les recomanacions de les guies (ASPCAT). · Formació del monitoratge i l'estabilitat laboral i formació del personal de cuina. · Atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Ràtio de personal educador i de cuina. · Vinculació i coherència amb el projecte educatiu de l'escola. · Gestió de proximitat, sostenible, promovent el reciclatge i estratègies per reduir el malbaratament de recursos i per aprofitar de manera segura els aliments sobrants.
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - Valoren positivament disposar de cuina pròpia, sempre que sigui factible, perquè ho associen a alimentació més saludable. - Com a alternativa proposen aprofitar o compartir la cuina amb altres serveis o recursos pròxims.
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - En relació a la universalitat de l'espai hi ha diversitat d'opinions, alguns defensen que ha de ser un servei gratuït i universal, però no hi ha un consens generalitzat. - Pel que fa al sistema de beques proposen un sistema gradual o de tarifació social en què serveis socials determinés el percentatge becat. - En general estan d'acord que l'alumnat de secundària hauria de tenir accés al menjador per temes d'alimentació saludable, concretament per l'horari i la prevenció o detecció de trastorns de la conducta alimentària.
Espai físic	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que els menjadors han de complir uns criteris mínims com: <ul style="list-style-type: none"> · Emplaçament en espais adequats (ex.: no a passadissos, replans). · Disposar d'espai suficient per al volum d'alumnat. · Estar equipats per reduir la contaminació acústica.

<p>Perfil del personal educador i ràtios</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Quant a la formació del personal educador, es posen de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Formació pedagògica per la resolució de conflictes, saber ensenyar valors i saber com tractar i acompanyar l'alumnat durant els àpats. Un recurs que assenyalen és la guia "Acompanyar els àpats dels infants" sobre la gestió de les repeticions de menjar, com actuar si no es volen acabar l'àpat, etc. · Formació en el lleure per dinamitzar el temps de migdia. · Formació per atendre a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Formació en temes de salut: primers auxilis, atenció a celíacs, al·lèrgies o intoleràncies. · Alguns proposen que es creï un cicle formatiu de grau mig específic i que la formació sigui teòrica i pràctica. Emfasitzen que el coordinador/a de l'espai de migdia disposi d'aquesta formació específica. - En aquest sentit, consideren que també cal millorar les condicions econòmiques i l'estabilitat laboral d'aquests professionals. Una possibilitat assenyalada per alguns és ampliar l'horari incloent espais de coordinació i planificació o una jornada més extensa desenvolupant altres activitats al centre (acollida, reforç, extraescolars). - Alguns consideren que a l'espai de migdia cal incorporar altres professionals: l'educador/a social, o un/a tècnic/a superior en integració social, el pedagog/oga o un/a dietista. - En relació a les ràtios del personal educador, hi ha 3 propostes concretes: <ul style="list-style-type: none"> · Infantil: a) i b) 1:10; c) P3: 1:12 i P4-P5: 1:15. · Primària: a) i b) 1:15; c) 1:25 · Secundària: a) 1:20; b) 1:25; c) 1:35. - En altres casos no s'especifiquen ràtios concretes, però es fan consideracions: <ul style="list-style-type: none"> · Establiment de les ràtios tenint compte el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials. · Tenir en compte els espais o nombre de torns.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> · El coordinador/a de l'espai de migdia s'hauria de comptar fora de la ràtio establerta.
<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen la implicació a l'espai de migdia de tots els agents de la comunitat educativa, i emfasitzen la de l'equip directiu. - Assenyalen que la coordinació entre tots els agents és necessària. Destaquen en especial la rellevància de la coordinació entre personal educador i professorat. També destaquen coordinacions amb entitats agroalimentàries com Unió de Pagesos. - Reivindiquen que el centre tingui el poder de decidir el model de gestió que més s'ajusta a les pròpies característiques, però sempre disposant de poder de decisió en els criteris o característiques del proveïdor. En aquest sentit proposen un escalat començant sempre pel gestor més pròxim: la primera opció seria AMPA, després el consell escolar, després l'Ajuntament i per últim el consell comarcal. - En relació al model de contractació aposten per un model que afavoreixi la gestió de proximitat, que beneficiï l'empresa local. - Assenyalen que s'han de buscar mecanismes o regulacions que s'adeqüin a la gestió de les escoles petites: ràtios específiques, flexibilitat en el preu màxim. Així com fomentar que es pugui fer una planificació a nivell de municipi amb una visió global que permeti la coordinació entre els coordinadors de menjador de les diferents escoles, l'establiment de preus unificats, etc. - Afirmen que el model de gestió ha de preveure recursos per fer el seguiment o supervisió del servei i aplicar sancions per incompliments o servei inadequat. Alguns defensen que el responsable de la supervisió ha de ser el gestor del servei, altres consideren que ha de ser l'Administració i altres proposen un model mixt, a nivell macro que sigui el consell comarcal i a nivell micro el consell escolar o la comissió de menjador. - Hi ha acord en què l'administració ha de tenir un paper regulador, en temes com: <ul style="list-style-type: none"> · La titulació o formació del personal educador de l'espai de migdia, dels vetlladors i del personal de cuina. · Les ràtios del personal educador, vetlladors

	<p>i personal de cuina.</p> <ul style="list-style-type: none"> · L'alimentació. Posen èmfasi en el fet que ha d'establir uns criteris mínims d'obligat compliment, també pels menús que donen resposta a necessitats específiques. · Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu del centre i regular hores de coordinació del personal educatiu. · Establir qui assumeix les reparacions en els electrodomèstics o en les instal·lacions. · Revisió del preu. En alguns casos es considera que s'ha d'abaixar el preu i en altres que cal actualitzar-lo i per tant pujar-lo o establir un preu mínim per garantir un mínim de qualitat. Alguns consideren que cal especificar què inclou el preu marcat (activitats, educadors, vetlladors, etc.) · Establir un marc legal pels diferents models de gestió actuals que permeti que les AMPAs o el consell escolar gestionin l'espai de migdia. En aquest sentit s'apunten diferents idees: establir convenis, dotar d'excepcionalitat la gestió de l'espai de migdia en relació a la llei de contractació pública o de serveis a les persones, o assumptió de la contractació per part del consell escolar o el director. <p>- Altres àmbits en què alguns participants també atorguen un paper a l'administració fan referència a:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Gestió directa de l'espai de migdia per part del Departament d'Educació amb personal funcionari. · Finançament del servei. Per alguns participants hauria de ser en la seva totalitat, per altres hauria de finançar els recursos educatius i les activitats que es realitzen. · Establiment de criteris mínims de qualitat pels proveïdors o assessorament a les AMPAs o consell escolar en la contractació.
--	---

Altres punts tractats durant el debat no directament relacionats amb el model del migdia

Idea principal	Aportacions
Estudi diagnòstic del sector	<ul style="list-style-type: none"> - Es proposa fer un estudi diagnòstic de l'espai de migdia a Catalunya per tal de tenir una base per reflexionar i fer propostes. Entre les variables a estudiar comenten saber quantes escoles tenen cuina pròpia, tipus de càtering, etc.
Millores en el procés participatiu	<ul style="list-style-type: none"> - Proposen algunes millores en relació al procés participatiu: <ul style="list-style-type: none"> · Es demana una vinculació real del procés participatiu a la regulació o establiment de polítiques públiques sobre l'espai de migdia. · Obrir més sessions per territoris, ja que consideren que una per territori i de dues hores és insuficient per la magnitud del tema. · Tenir en compte la conciliació familiar en la programació, proposant sessions en diverses franges horàries o poder assistir amb la família.

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ

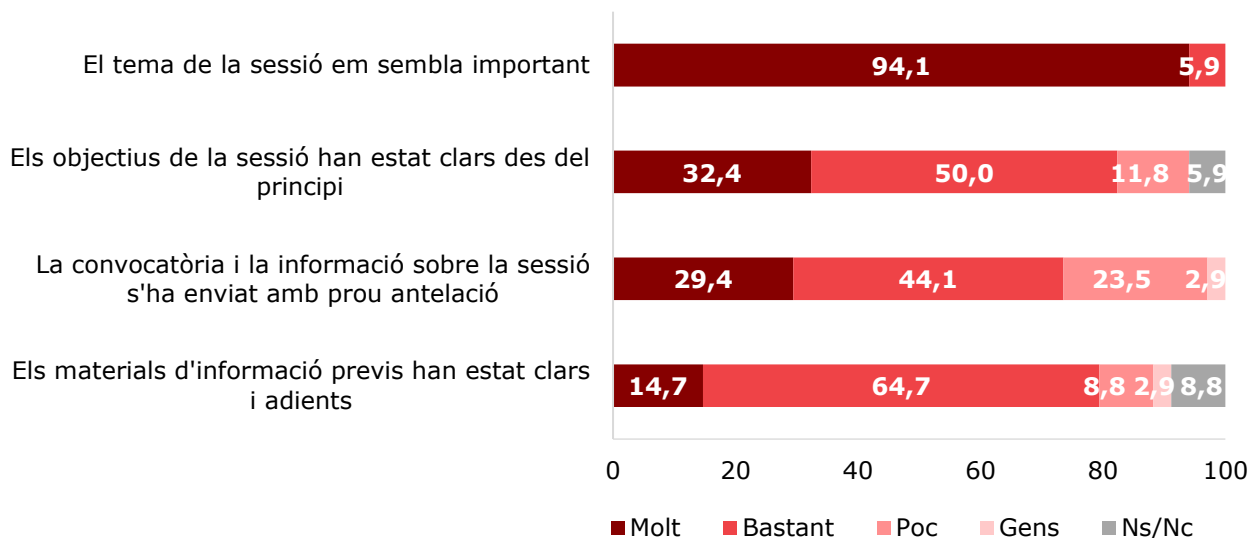
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 18 de juny a Girona. Varen respondre l'enquesta 34 dels 36 assistents a la sessió de Girona.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. L'aspecte més ben valorat és la importància del tema de la sessió (el 94,1% dels participants està molt d'acord amb l'enunciat). En segon lloc se situa, la claredat dels objectius de la sessió des del principi i la claredat i l'adequació dels materials d'informació previs, en general es consideren adients tot i que en algun cas els participants es mostren en desacord (4 persones en ambdós aspectes).

L'enviament de la convocatòria amb prou antelació és l'aspecte que presenta un percentatge superior de respostes negatives. En aquest segon aspecte, cal tenir en compte que 9 persones (26,5%) valoren que l'antelació no ha estat la idònia.

Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

Base: 34 participants

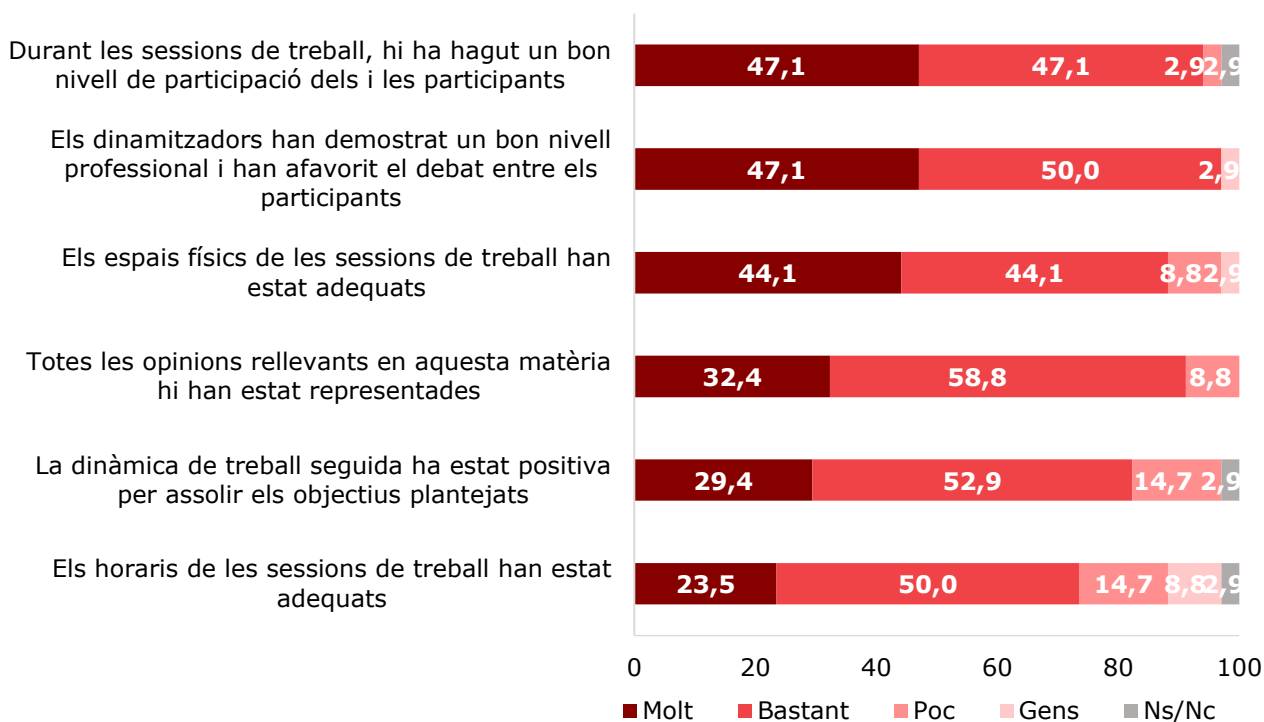
La valoració relativa a l'execució de les sessions és molt bona pel que fa al bon nivell de participació i la professionalitat de les dinamitzadores.

També perceben de manera bastant positiva l'adequació dels espais físics i la representació de totes les opinions.

El 82,4% considera positiva la dinàmica de treball seguida per assolir els objectius, però 5 persones (14,7%) no ho consideren així.

Pel que fa a l'adequació dels horaris, tot i que el 73,5% està bastant satisfet, hi ha alguns assistents que estan poc o gens d'acord (23,5%; 8 participants).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

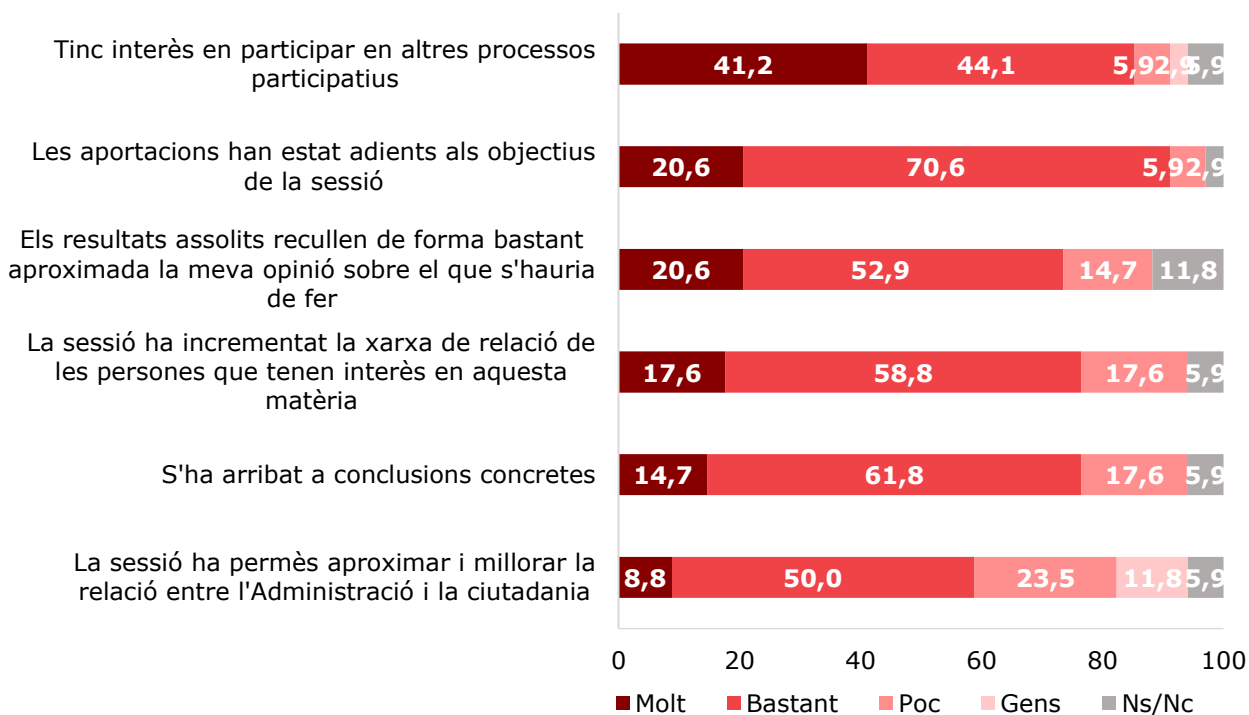
Base: 34 participants

Pel que fa a les expectatives, l'aspecte més valorat fa referència al seu interès a participar en altres processos participatius juntament amb la impressió que les aportacions han estat adients als objectius de la sessió.

Els participants també mostren una opinió bastant positiva sobre el fet que els resultats recullin la pròpia opinió, l'increment de la xarxa de relació entre persones interessades en el tema i haver arribat a conclusions concretes, tot i que entre 5 i 6 persones es mostren poc satisfets en aquests aspectes.

L'aproximació i millora de la relació entre Administració i la ciutadania només s'ha acomplert pel 58,8% (20 participants), mentre que el 35,3% (12 participants) està poc satisfet.

**Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió
(% acord)**

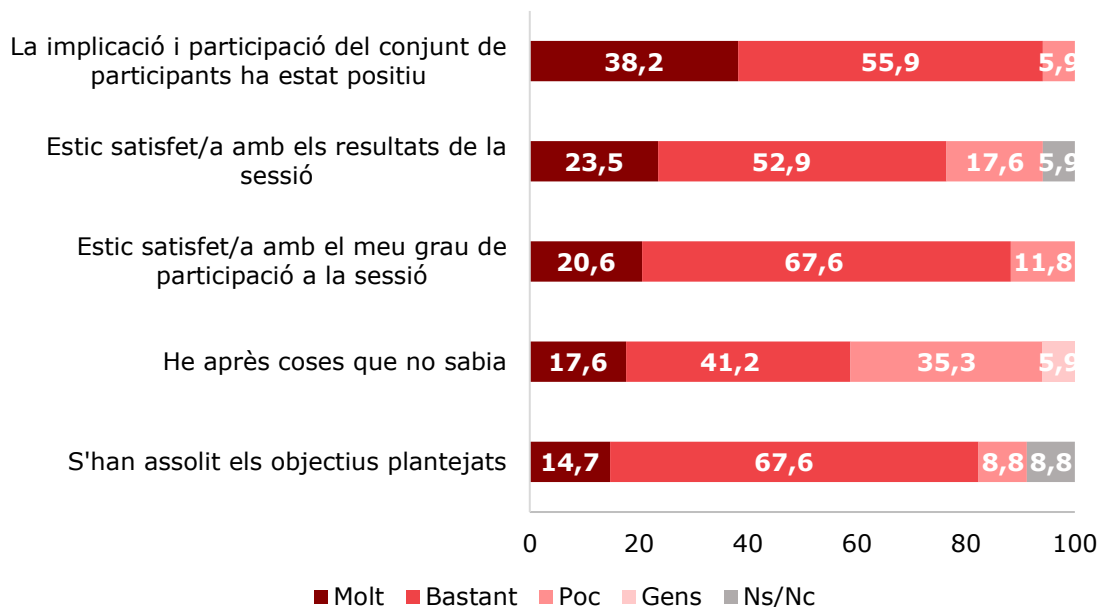

Base: 34 participants

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és la implicació i participació positiva del conjunt de participants. Addicionalment, més de tres quartes parts dels assistents està molt o bastant d'acord amb aspectes relatius a la satisfacció amb el grau de participació propi o els resultats de la sessió, així com el fet d'haver assolit els objectius plantejats.

Per últim, més de la meitat dels assistents (20 participants; 58,8%) considera haver adquirit nous coneixements, tot i que el 41,2% (14 persones) es mostra en desacord.

Valoració general (% acord)

Base: 34 participants